

Despre Iluminism

Este o miscare filosofica, stiintifica, estetica, literara care s-a manifestat in Europa - in secolul al XVIII-lea, cunoscuta si sub numele de epoca luminilor sau luminism. Tarile unde s-a manifestat mai intai sunt Anglia si Franta.

Inceputul se leaga de anul 1688 - cand se voteaza in parlamentul Angliei Declaratia drepturilor, care puna la baza libertatea si dreptul oamenilor.

In Franta, iluminismul va cunoaste impliniri deosebite prin realizarea stralucitei lucrari de sinteza - filosofica, estetica si social-politica - Enciclopedia, la care au colaborat personalitati ale culturii universale: Montesquieu, Voltaire, Rousseau, Diderot, d'Holbach, Helvetius etc.

Trasaturi: rationalismul, spiritul laic, toleranta religioasa, emanciparea prin cultura si educatie a poporului.

Se pun in circulatie concepte ca: egalitatea si dreptul natural, suveranitatea poporului, sistem de guvernare prin monarhia luminata - republica (Monarhul un om luminat - filosof, pentru a armoniza interesele claselor).

Prin "luminare", toleranta, cultura, buna intelegere si munca omul poate ajunge la o percepere rationala si universala si la stapinirea lui.

Reprezentanti: in cultura universala: Franta: Montesquieu (Scrisori persane), Voltaire (Brutus, Zadig, Candid), Diderot (Cugetari filosofice, Nepotul lui Rameau etc), Beaumarchais (Barbierul din Sevilla, Nunta lui Figaro); Anglia: Daniel Defoe (Robinson Crusoe), J. Swift (Calatoriile lui Gulliver); Germania: Lessing (Laokoon, drama Nathan inteleptul etc); Italia: Carlo Goldoni (Badaranii, Hangita etc); Rusia: Radiscev (Calatoriile de la Petersburg la Moscova).

In cultura romana: scoala Ardeleana - Samuil Micu, Petru Maior, Gh. Sincai, I. Budai Deleanu; miscare politica (drepturile romanilor in Transilvania), ideologica (lucrari istorice, filosofice (unitatea, originea romana, continuitatea poporului si a limbii romane); culturala (infiintarea de scoli, manuale, carti); literara (Tiganiada - I. Budai-Deleanu). In Tara Romaneasca: Gheorghe Lazar, Dinicu Golescu. in Moldova: Gheorghe Asachi.